

Γραβιάς 85 ΚΗΠΟΥΠΟΛΗ ☎ 50.51.557 – 50.56.296
25ης Μαρτίου 111 ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ ☎ 50.27.990 – 50.20.990
25ης Μαρτίου 74 ΠΛ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ☎ 50.50.658 – 50.60.845
Πρωτεσιλάου 63 ΠΛ. ΙΛΙΟΥ ☎ 26.32.505 – 26.32.507

ΜΑΘΗΜΑ: Ιστορία Ανθρωπιστικών Σπουδών

ΤΑΞΗ: Γ΄ Λυκείου

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: Ομάδα Φιλολόγων

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΟΜΑΔΑ Α

1. Να γράψετε την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) για κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις.

α) Ο ναυτικός αποκλεισμός από τους Αγγλο- Γάλλους το 1854, προκάλεσε πείνα, αρρώστιες και ανθρώπινες απώλειες.

β) Το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας έως και το 1913 δεν ήταν παθητικό.

γ) Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1907 επέτρεπε την απαλλοτρίωση μεγάλων ιδιοκτησιών και την αναδιανομή τους σε ακτήμονες.

δ) Το Σύνταγμα του 1844 όριζε ως πολίτευμα την Βασιλευομένη Δημοκρατία.

ε) Το φθινόπωρο του 1922 έφθασαν στην Ελλάδα περίπου 900.000 πρόσφυγες.

(μονάδες 10)

2. Να δοθούν οι ορισμοί των εννοιών:

Αρχή της Δεδηλωμένης

Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων

(μονάδες 10)

3. Ποια ήταν τα αιτήματα και οι εκπρόσωποι της επανάστασης του Φεβρουαρίου του 1862;

(μονάδες 15)

4. Ποιοι ήταν οι λόγοι εξαιτίας των οποίων καθυστέρησε η ανάπτυξη του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα;

ΟΜΑΔΑ Β

1. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που σας δίνεται παρακάτω, να αναφερθείτε στη συμφωνία της Άγκυρας και ειδικότερα στο ζήτημα εκείνο που προκάλεσε τις αντιδράσεις των προσφύγων.

«Εγώ ισχυρίζομαι, κ. βουλευταί, ότι αι περιουσίαι των Ελλήνων ανταλλαξίμων ήσαν ασυγκρίτως μεγαλείτεροι και σπουδαιότεροι από την περιουσίαν των Τούρκων ανταλλαξίμων, αλλ' ισχυρίζομαι συγχρόνως, ότι είναι όχι απλώς αμφίβολον, αλλά και απίθανον ακόμη, ότι η εκτίμησις των περιουσιών, είτε ατομική, είτε συνολική και συνοπτική, θα έδιδεν αποτελέσματα ενεργητικά υπέρ της Ελλάδος. Έχω καθήκον, βέβαια να σας εξηγήσω που στηρίζεται η αμφιβολία μου αυτή περί του αποτελέσματος του δυνατού μιας εκτιμήσεως. Έν τμήμα μεγάλο της περιουσίας της ελληνικής εν Τουρκία συνίστατο, κύριοι, εις ακίνητον ιδιοκτησίαν αστικήν εις την Σμύρνην και εις τας ελληνικάς πόλεις του βιλαετίου της Σμύρνης, αι οποίαι είχαν συμπαγή ελληνικόν πληθυσμόν. Άλλον σπουδαίον τμήμα της περιουσίας του ελληνισμού εν Τουρκία ήσαν τα καταστήματα τα εμπορικά της Σμύρνης. Άλλο σπουδαίον τμήμα της περιουσίας του ελληνισμού ήτο ο κινητός αυτού πλούτος. Ας εξετάσωμεν, λοιπόν, έν έκαστον των στοιχείων αυτών, από τα οποία απετελείτο η περιουσία ή ο πλούτος του ελληνισμού εν Τουρκία. Τα αστικά ακίνητα της Σμύρνης και της Φιλαδελφείας, της Μενεμένης, όλων των ελληνικών πόλεων, αι οποίαι υπήρξαν θέατρον πολεμικών επιχειρήσεων, και τοιούτον θέατρον υπήρξαν όλα τα μέρη, από τα οποία διήλθεν ο στρατός, όλαι αυταί αι ακίνηται περιουσίαι ενεπρήσθησαν. Παραδόξως δε, κύριοι, επί τόσα έτη δεν είχαν αναγνωσθή η σύμβασις της ανταλλαγής, ούτε η σχετική συνθήκη της Λωζάννης, οπότε ήθελεν εξακριβωθή ότι δια τα εμπρησθέντα κτήματα μετά των εν αυτοίς εμπορευμάτων εν Σμύρνη και δι' όλα τα άλλα τα εμπρησθέντα ή καταστραφέντα κτήματα εις την ζώνην των επιχειρήσεων, δεν ωφείλετο εκ της συμβάσεως της ανταλλαγής ουδεμία αποζημίωσις εκ μέρους του τουρκικού κράτους. Μόνο εάν η Τουρκία είχε τελικώς ηττηθή εις τον πόλεμον μεταξύ ημών και αυτής, μόνον τότε ήτο δυνατόν να φαντασθώμεν, ότι θα επεβάλλομεν εις την Τουρκίαν την υποχρέωσιν να αποζημιώση τας ζημίας, αι οποίαι υπήρξαν αποτέλεσμα του πολέμου.

Αλλ' η Τουρκία, γνωρίζετε κύριοι, ότι δεν ηττήθη. Δυστυχώς μας ενίκησε, μολονότι από του βήματος τούτου ήκουσα αμφισβητούμενον και το γεγονός τούτο.

...

Επομένως, όσον αφορά τα ακίνητα, διότι περί των κινητών θα κάμω μετ' ολίγον λόγον, τα εμπρησθέντα εις Σμύρνην και τας άλλας πόλεις του

εσωτερικού, δια των οποίων διήλθεν ο Στρατός, τα ακίνητα εκείνα, δια τα οποία οι ατυχείς ιδιοκτήται των επίστευον ό,τι τους έλεγον, ότι δηλαδή η Συνθήκη της Λωζάννης προβλέπει περί πλήρους αποζημιώσεως, όσον αφορά λοιπόν τα ακίνητα αυτά δεν υποχρεούτο η Τουρκική Κυβέρνησις να δώση αποζημιώσεις, παρά μόνον κατά την έκτασιν της αξίας των οικοπέδων.

Διότι μόνον τα οικόπεδα απέμενον μετά την καταστροφή των επ' αυτών οικοδομών και όλοι σας είσθε εις θέσιν να γνωρίζετε πόσον μέγαν ποσόν εις την αξίαν των περιουσιών των ανταλλαξίμων αντιπροσώπευεν η πρώτην Ελληνική Σύμυρη. Αλλά δεν είναι μόνον αυτό το όποιον εμείωσε την αξίαν της μεγάλης περιουσίας της εγκαταληφθείσης από τον εν Τουρκία Ελληνισμόν. Θα φέρω ως παράδειγμα την πόλιν των Κυδωνιών. Αύτη είχε πληθυσμόν 32 χιλιάδων περίπου κατοίκων. Υποθέτω ότι θα είχε περίπου 6 χιλιάδας σπίτια, ήτο δε και ακμάζουσα πόλις. Τί θέλετε να βάλωμεν εκεί; Να είπωμεν ότι εκάστη οικία άξιζε καμμιά εκατοσταριά λίρες; Τέσσαρα εκατομμύρια έπρεπε να περιληφθούν εις το ενεργητικόν δια την αξίαν των οικιών των Κυδωνιών. Και ενόμιζεν ο κόσμος ότι με 4 εκατομμύρια λίρες θα επιστωνόμεθα δια την αξίαν των ακινήτων αυτών. Και όμως ηξεύρετε, κύριοι, ότι αν βάλετε εις την τσέπην όχι 4 εκατομμύρια λίρες, αλλά 4 χιλιάδες λίρες και πάτε εις τας Κυδωνίας, θα ημπορέσετε να τας εξαγοράσετε, διότι αι Κυδωνίαι σήμεραν είναι έρημος πόλις κατοικουμένη μόνον από το 1/10 του άλλοτε πληθυσμού των. Ενθυμηθήτε την σημερινήν αξίαν των οικιών εις την Ύδραν δια να αντιληφθήτε τι σημαίνει αυτό.»

[Απόσπασμα ομιλίας του Ελευθέριου Βενιζέλου στη Βουλή (25 Ιουνίου 1930), σχετικά με την ελληνοτουρκική συμφωνία.]

(μονάδες 25)

2. Αξιοποιώντας τις ιστορικές γνώσεις σας και το περιεχόμενο των παραθεμάτων: **α)** Προσδιορίσετε τα αίτια και περιγράψτε τις συνέπειες της εισροής κεφαλαίου των Ελλήνων επενδυτών της διασποράς στην Ελλάδα σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο. **β)** Αναφέρετε τις κύριες μορφές δραστηριοτήτων των Ελλήνων ομογενών της διασποράς και να χαρακτηρίσετε, αφού παρουσιάσετε, τις σχέσεις τους με την φιλελεύθερη αστική τάξη στην Ελλάδα και τους πολιτικούς εκπροσώπους της.

Η εγκατάσταση των Ελλήνων χρηματιστών της διασποράς στην Ελλάδα, είχε επιπτώσεις που μακροπρόθεσμα αποβήκαν καίριες. Πραγματικά, η κυρίαρχη μορφή δραστηριοτήτων των Ελλήνων χρηματιστών αντιστοιχεί στην «τυπική» μορφή δραστηριοτήτων του δυτικού ιμπεριαλιστικού κεφαλαίου, στη διαδικασία διεΐσδυσής τους στις χώρες της περιφέρειας: αξιοποίηση μεταλλείων, κατασκευή σιδηροδρόμων και ίδρυση τραπεζιτικών οργανισμών για τον έλεγχο των πιστώσεων και των δημόσιων προσόδων. Πρόκειται για τις κυρίαρχες μορφές δραστηριότητας του αγγλικού, γαλλικού και γερμανικού κεφαλαίου, στις ημιαποικιακές χώρες της Ανατολικής Μεσογείου (Αίγυπτο,

Οθωμανική Αυτοκρατορία), και γενικότερα σ' όλες τις χώρες της περιφέρειας . Η εντεινόμενη δυσχέρεια στην εξεύρεση προσοδοφόρων διεξόδων στις μητροπόλεις, και οι εγγενείς ανάγκες επέκτασης του καπιταλισμού που βρισκόταν σε διαρκή αναζήτηση νέων αγορών στις περιφέρειες, εκφράζονται με την προτίμηση των κεφαλαιούχων των μητροπόλεων για τέτοιου τύπου δραστηριότητες. Πράγματι, οι μορφές αυτές, παρουσιάζουν το τριπλό πλεονέκτημα να είναι εξαιρετικά κερδοφόρες, σε σχέση με τα τρέχοντα ποσοστά κέρδους των μητροπόλεων, να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας τεχνικο-οικονομικής υποδομής απαραίτητης για την εμπορική διείσδυση σε περιοχές με προκαπιταλιστικές ακόμη δομές, και να μην αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό και την αντίθεση της ντόπιας άρχουσας τάξης, ανίκανης να συγκεντρώσει και ν' αξιοποιήσει 2 τα σημαντικά ποσά που απαιτούν οι ανάλογες επιχειρήσεις. Επιπλέον, μπορούσαν και να οδηγήσουν βαθμιαία στον ολοκληρωτικό έλεγχο του μηχανισμού των κρατικών εισπράξεων. Και αν η νέα φάση, στην οποία βρισκόταν ο παγκόσμιος καπιταλισμός μετά το 1880, υπήρξε αναμφίβολα ο δομικά απαραίτητος όρος για την εισροή των ξένων κεφαλαίων σε παγκόσμιο επίπεδο, η πολιτική του ελληνικού κράτους υπήρξε επίσης αποφασιστικής σημασίας για την προώθηση των κεφαλαίων αυτών προς τις συγκεκριμένες τους κατευθύνσεις. Η άνοδος της ανακαινιστικής κυβέρνησης του Τρικούπη στην εξουσία -βασικού εκπρόσωπου της φιλελεύθερης αστικής τάξης- και η γενικευμένη ανάπτυξη της χώρας εκείνη την περίοδο, δεν μπορούν βέβαια ν' αποδοθούν αποκλειστικά στην αλλαγή της διεθνούς συγκυρίας. Μια τέτοιου είδους ερμηνεία θα ήταν καθαρά μηχανιστική. Δεν μπορεί να είναι απλή σύμπτωση η πλήρης αντιστοιχία των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων του πλήρους μετασχηματισμού του πολιτικού και οικονομικού χώρου. Το σημαντικό στοιχείο, λοιπόν, είναι η εκ του μηδενός συγκρότηση μιας συμπαγούς οικονομικής ολιγαρχίας, που μέσα σε λίγα χρόνια κυριάρχησε απόλυτα στον οικονομικό χώρο της ανεξάρτητης Ελλάδας, και παρουσιάζει μια σειρά από ιδιαίτερα γνωρίσματα ... Αντίθετα με το ντόπιο, υποτυπώδες κεφάλαιο, που βασικά κατευθύνεται προς το εξωτερικό εμπόριο, είτε προς τις νέες μεταποιητικές δραστηριότητες -κυρίως προς τις βιομηχανίες ειδών διατροφής και υφασμάτων- το κεφάλαιο το ελεγχόμενο από τη χρηματιστική ολιγαρχία, αδιαφορεί εντελώς για τους τομείς αυτούς, και μέχρι τον Πρώτο παγκόσμιο πόλεμο συνεχίζει να διοχετεύει το δυναμικό του προς μη παραγωγικές δραστηριότητες. Από την άλλη μεριά, η οικονομική αυτή ολιγαρχία που ταχύτατα ξεπέρασε την παροδική κρίση (συνέπεια της πτώσης των αξιών και των μετοχών), συγχωνεύτηκε βαθμιαία με την ενδογενή παραδοσιακή άρχουσα τάξη, και στο πολιτικό επίπεδο ενήργησε σαν το ισχυρότερο τμήμα της ντόπιας κυρίαρχης τάξης.

Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα: 1830-1922, σ. 253 και σελ. 256-257

(μονάδες 25)